TOPOĽČANY

SPRIEVODCA MESTOM, KTORÉ NEEXISTUJE

Legenda

- uličná sieť – súčasný stav
- uličná sieť – stav v roku 1949

OKRUHY

- dejiny – umeleckohistorické pamiatky
- Židia v Topoľčanoch
- Stummerovci z Tovarník a ich prínos pre Topoľčany
- moderná architektúra
- už neexistujúce stavby

- zelené, parkové plochy
- stavby a územia mimo hlavnej mapy

Obrancov mieru
Nitrianska
Odojárov
Brezová
Tovarnícka
Pivovarnícka
Lipová
Rastislavova
Pilská
Štúrova
Radlinského
Ulašanská
Alpinirova
A. Hlinku
Stránkovská
P. Hlemníckého
Kalinčiakova
Park športovcov
Mestský park
Dopravná
Pod Kalvárňou
Cintorínska
Stummerova
Mlynská
Obchodná
Mikoyanova
Nám. M. R. Štefánika
Sv. Cyrila a sv. Metoda
Československej armády
Dr. P. Adámiho
Hlinu
F. Kráľa
Športovcov
Krížovská
Kráľovská
Gogoľova
Gorkého
Nám. Rázusa
Palárikova
Bernolákova
J. Kráľa
Dr. D. Hlinu
Krížovská
P. Hlemníckého

1 Nám. M. R. Štefánika
2 Kostol sv. Cyrila a sv. Metoda
3 Kostol Nanebovzatia Panny Marie
4 Kostol sv. Kríža
5 Mestská knižnica
6 Mestské múzeum
7 Gymnázium
8 Mestský úrad
9 Mestská polícia
10 Pamätník obetiam 1. svetovej vojny
11 Pamätník obetiam 2. svetovej vojny
12 Pamätník Ľudovíta Štúra
13 Autobusová stanica
14 Pamätník Ľudovíta Štúra
15 Pamätník Ľudovíta Štúra
16 Cyklistické parkoviská
17 Pamätník Ľudovíta Štúra
18 Pamätník Ľudovíta Štúra
19 Pamätník Ľudovíta Štúra
20 Pamätník Ľudovíta Štúra
21 Pamätník Ľudovíta Štúra
22 Pamätník Ľudovíta Štúra
23 Pamätník Ľudovíta Štúra
24 Pamätník Ľudovíta Štúra
25 Pamätník Ľudovíta Štúra
26 Pamätník Ľudovíta Štúra
27 Pamätník Ľudovíta Štúra
28 Pamätník Ľudovíta Štúra
29 Pamätník Ľudovíta Štúra
30 Pamätník Ľudovíta Štúra
31 Pamätník Ľudovíta Štúra
32 Pamätník Ľudovíta Štúra
33 Pamätník Ľudovíta Štúra
34 Pamätník Ľudovíta Štúra
35 Pamätník Ľudovíta Štúra
36 Pamätník Ľudovíta Štúra
37 Futbalový štadión
38 Futbalový štadión
39 Futbalový štadión
40 Futbalový štadión
41 Futbalový štadión
42 Futbalový štadión
43 Futbalový štadión
44 Futbalový štadión
45 Futbalový štadión
46 Futbalový štadión
47 Futbalový štadión
48 Futbalový štadión
49 Futbalový štadión
50 Futbalový štadión
51 Futbalový štadión
52 Futbalový štadión
53 Futbalový štadión
54 Futbalový štadión
55 Futbalový štadión
56 Futbalový štadión
57 Futbalový štadión
58 Futbalový štadión
59 Futbalový štadión
60 Futbalový štadión
61 Futbalový štadión
62 Futbalový štadión
63 Futbalový štadión
64 Futbalový štadión
65 Futbalový štadión
66 Futbalový štadión

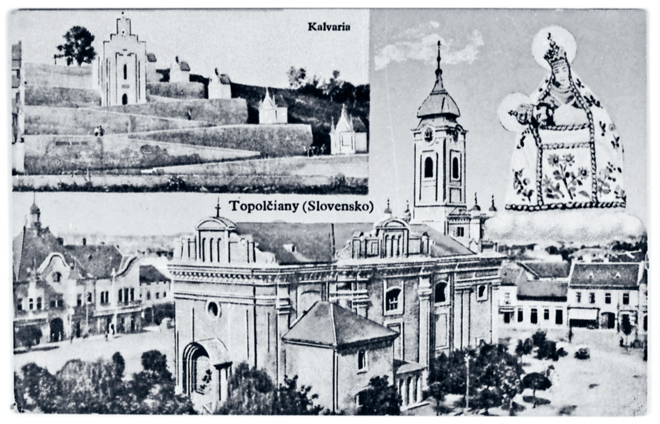

Topoľčany – mariánske pútnické miesto, vľavo hore kalvária, vpravo hore socha Sedembolestnej Panny Márie

1 Rímskokatolícky Kostol nanebovzatia Panny Márie
Jednoloďový kostol (tzv. sieňový typ) so vstavanou vežou a s mierne zaobleným uzáverom svätyne postavený na mieste starších stavieb. Architekt kostola nie je známy. V 16. stor. sa spomína jeho zasvätenie sv. Ondrejovi – apoštolovi. Stredoveký kostol bol podľa kanonických vizitácií v prvej pol. 18. stor. v zlom stave (1731 vyhorel), následne bol prestavaný (1740 posvätený), ale zakrátko opäť vyhorel a 1779 bol opäť prestavaný. Do súčasnej podoby bol postavený v rokoch 1792 – 1802. V roku 1802 bol nový kostol zasvätený nanebovzatiu Panny Márie. Od pol. 19. stor je mariánskym pútnickým miestom. V interiéri kostola sú umelecky hodnotné neskorobarokové monumentálne maľby bočných oltárov (zobrazujú svätcov Ignáca z Loyoly a Karola Boromejského) a maľba Nanebovzatie Panny Márie na hlavnom oltári. Maľby vytvoril rakúsky maliar usadený v Bratislave Andrej Zallinger (*1738, †1805). Stĺpová architektúra hlavného oltára evokuje polychrómované priečelie klasicistického paláca zavŕšené kruhovým okulom s mrežou v podobe symbolu Ducha Svätého. Rámy oltárnych obrazov vytvoril 1796 – 1801 topoľčiansky zlatník Lukáš Clemens. V 2. pol. 19. stor. kostol staticky i celkove upravil viedenský architekt, práce hradil barón August Viliam Stummer z Tovarník (zanikli pritom krypty). Iluzívne figurálne fresky v troch poliach pruskej klenby vznikli v rokoch 1941 – 42 a vytvoril ich Edmund Massányi (*1907, †1966), ktorý sa na tento druh výzdoby špecializoval.

2 Radnica
Radnica bola postavená na mieste starších stavieb za pomerne krátky čas. Mestská rada rozhodla o jej stavbe v roku 1909, stavba vznikla v priebehu roka 1911. Fasáda v štýle provinčnej uhorskej secesie má mäkko zvlnenú atiku a malebne členitú strešnú krajinu s centrálne umiestnenou vežičkou. V strede priečelia, nad prejazdom do nádvoria, sa medzi arkiermi nachádza starobylý znak mesta. Autorom návrhu radnice je bližšie neznámy maďarský, v Budapešti pôsobiaci staviteľ (alebo architekt) Imrich Szőts. Budova bola v 90. rokoch 20. stor. obnovená, v jej parteri pritom vznikla mestská galéria.

3 Kaplnka Panny Márie Karmelskej
Baroková (pohrebná) kaplnka z roku 1750. Stojí na miernej vyvýšenine pri starobylej ceste. Pôvodne sa okolo nej nachádzal cintorín (celá lokalita je oddávna známa ako Smrtka), kde boli pochovávané obete epidémií, cudzinci a deti. V interiéri boli pôvodne aj krypty, archívne sú doložení príslušníci šľachty a patriciátu, ktorí tam boli pochovaní. Vnútri sa zachovala baroková drevená empora s maľbami cirkevných učiteľov. Celá historická lokalita Smrtky (osobitne východná strana) bola výrazne narušená výstavbou obchodného centra v 70. rokoch 20. stor., v roku 2021 vzniklo v jej časti na mieste bývalého cintorína parkovisko. V tesnej blízkosti kaplnky je archeologickým výskumom (1993) doložená osada neolitických roľníkov obývaná približne okolo roku 4500 pred n. l. Vtedy to bol ostrov medzi meandrami rieky a močiarmi s divou vegetáciou. Pri výskume bola objavená ručne tvarovaná keramika zdobená jednoduchými vrypmi a jamkami, ktorú vytvorili príslušníci kultúry s lineárnou keramikou (najstaršia roľnícka civilizácia v strednej Európe). Podľa archeológov ide o najstaršiu predmestskú sídliskovú formu na území mesta.

4 Brehy – kalvária
Bola vybudovaná v rokoch 1853 – 1856 z podnetu miestneho farára Vincenta Kubicu (v Topoľčanoch pôsobil 1847 – 1872) v lokalite nazývanej aj Brehy. Pôvodne to bolo staršie mariánske pútnické miesto so zázračným prameňom, výstavbou kalvárie sa stalo oficiálnym (cirkvou schváleným). Prameň bol cestou medzi poľami spojený s malou kaplnkou, ktorá stála na okraji mesta pri cintoríne (pozri č. 21). V nej sa pôvodne nachádzala socha – pieta Sedembolestnej Panny Márie (dnes je umiestnená v kostole), a práve k tejto soche, vytvorenej v 17. stor., sa viažu mariánske púte v Topoľčanoch. Kalvária so 14 zastaveniami krížovej cesty v podobe malých kaplniek spojených rampami je postavená v neogotickom slohu. V centrálnej, približne v strede svahu umiestnenej Kaplnke Sedembolestnej Panny Márie sa zachoval zázračný prameň. Na vrchole kalvárie stojí gotizujúca železobetónová baldachýnová štruktúra Kaplnky ukrižovania zo začiatku 30. rokov 20. stor. Súsošie piety na zadnej strane oltára navrhol Leopold (Leo) Haupt-Stummer a realizoval ho pravdepodobne bratislavský sochár Alojz Rigele (niekedy sa uvádza aj Fraňo Štefunko).

5 Fara
V súčasnosti je z domov na námestí čiastočne preskúmaná iba budova fary so sochou sv. Jána Nepomuckého v nike na fasáde. Podľa písomných dokladov postavili budovu v roku 1765 mešťania, jej súčasťou bola vínna pivnica i stajne. Stavba je staršia, výskum fasády odhalil zvyšky maľovaného kvádrovania zo 17. stor. Ide teda vlastne o najstaršiu zachovanú stavbu v meste.

6 Tribečské vlastivedné múzeum
Pôvodne sídlo kráľovského okresného súdu z roku 1898. Je to jednoduchá stavba v štýle historizmu inšpirovaného románskou architektúrou. Nachádza sa pred ňou malý parčík.

Secesné mozaiky na jednom z náhrobkov na starom cintoríne

7 Starý cintorín
Bol založený v roku 1900. Je to v poradí štvrtý (doložený) rímskokatolícky cintorín v meste. Z umeleckoremeselného hľadiska hodnotné historické náhrobky (viaceré sochársky stvárnené) miestnych patricijských rodín sa nachádzajú vo východnej časti. Pozoruhodná secesná mozaika napr. zdobí náhrobok v tesnej blízkosti (vpravo) centrálne umiesteného neogotického kríža.

8 Vojenské kasárne
Bývalé Vojenské kasárne sú nepochybne starobylou stavbou. Budova má klenutý prejazd i klenbami zaklenuté rozsiahle pivničné (i nadzemné) priestory. Mohutné klenby je možné vidieť v prevádzke cukrárne, ktorá sa v budove dlhodobo nachádza. Prejazd tvoril vstup do uzatvoreného sídla miestnej židovskej komunity, ktorá tam sídlila od 18. stor. a mala tam aj prvú synagógu v meste (pozri č. 28 a 29).

9 Robotnícky dom
Robotnícky dom postavený v rokoch 1923 – 27 z prostriedkov robotníkov. Ako pamiatka robotníckeho hnutia v meste bol počas komunistického režimu omilostený a vyňatý z rozsiahlej asanácie mesta (dnes Krajský pamiatkový úrad Nitra, pracovisko v Topoľčanoch).

10 Bývalá pošta
Historizujúca stavba z roku 1896. Jej prejazd so vstupom lemovaným stĺpmi tvorí vchod do mestskej tržnice.

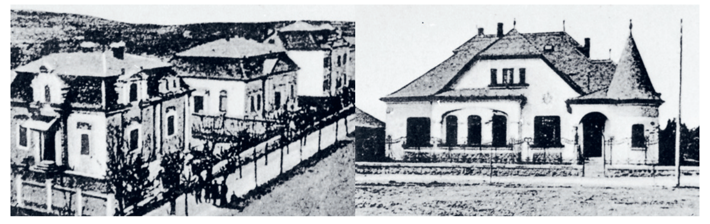
Pokorného rad, vpravo vila Dr. Petrikoviča

11 Pokorného rad
Tri vily v štýle eklektizmu, ktoré dal na začiatku 20. stor. postaviť miestny staviteľ a stavebný podnikateľ Ján Pokorný st. (†1923).

12 Vila rodiny Kropáčiovcov-Petrikovičovcov
Vila rodiny Kropáčiovcov-Petrikovičovcov má na nároží vežu oválneho pôdorysu a na fasáde štukový erb. Výnimočne dobre sa zachovalo jej kovové oplotenie v štýle florálnej secesie, ktoré patrí k najkrajším umeleckoremeselným prácam v meste. Začiatkom 20. stor. ju dali postaviť manželia Kropáčiovci, svokrovci topoľčianskeho advokáta, JUDr. Aladára Petrikoviča.

13 Finkova vila
Finkova vila bola postavená v roku 1904 staviteľom Jozefom Bilikom ako reprezentačné sídlo jeho stavebnej firmy. Neskôr ju kúpil statkár Jozef Finko. Eklektická stavba s bohatou štukovou výzdobou má schodiskovú vežu s veľkým oknom s výplňou zostavenou z dutých nádob z farebného skla. V roku 1930 ju osobne navštívil prvý československý prezident T. G. Masaryk, ktorý sa zúčastnil otvorenia hospodárskej a priemyselnej výstavy v Topoľčanoch.

14 Bilikova vila
Dom topoľčianskeho staviteľa Jozefa Bilika postavený v roku 1909. Romantická eklektická vila s vežičkou a štukovým dekorom na fasádach má nad hlavným vstupom reliéf s atribútmi architektúry a staviteľstva, ktoré svedčia o zamestnaní majiteľa.

15 Pokorného vila
Dvojpodlažná secesná vila bola postavená v rokoch 1900 – 03 v štýle budapeštianskej secesie, pripomína diela O. Lechnera a je jednou z prvých secesných stavieb v meste. Pre seba a pre svoju rodinu ju postavil staviteľ Ján Pokorný st. (†1923). Býval v nej do roku 1920, potom patrila židovskej rodine Blumovcov, do 80. rokov 20. stor. slúžila na bývanie, 1994 – 2014 sídlo Červeného kríža.

16 Hostinec Hrad
Pravdepodobne starobylá, ale nepreskúmaná stavba nachádzajúca sa mimo mesta pri pôvodnej stredovekej obchodnej ceste, ktorá v jej blízkosti prechádzala cez rieku Nitru (prinajmenšom v 19. stor. tam stál drevený most).

17 Kameň na námestí
Záhadný solitér, pravdepodobne posledný doklad najstaršieho topoľčianskeho cintorína nachádzajúceho sa okolo farského kostola. Starobylý, od založenia kostola existujúci cintorín bol zrušený koncom 18. stor.

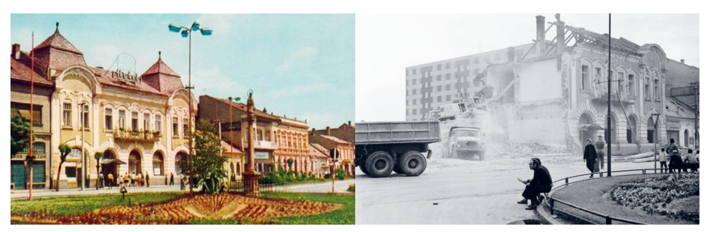
Hotel Koruna a jeho búranie

18 Hotel Koruna (neexistuje)
Legendárny hotel, na ktorý boli Topoľčanci hrdí a ktorý bol známy aj v cudzine. Budova pravdepodobne z 19. stor. bola okolo roku 1912 prestavaná v secesnom štýle. Dva nárožné rizality tvorili pendant s radnicou nachádzajúcou sa takmer oproti. Stavba zanikla spolu s celým severným uličným frontom námestia v 70. rokoch 20. stor.

19 Budova vážnice (neexistuje)
Zaniknutá, samostatne stojaca vážnica súvisela s trhmi (boli tam uskladnené váhy a miery). Nachádza sa ešte na fotografiách zo začiatku 20. stor. (pravdepodobne bola postavená skôr, zanikla začiatkom 20. stor.).

20 Budova neznámeho určenia (neexistuje)
Jednoduchá jednopodlažná stavba, ktorej podoba sa zachovala na starých mapách a na pohľadniciach zo začiatku 20. stor. Pravdepodobne šlo o obchody. Podobné zachované príklady sa nachádzajú napr. na trhových námestiach v Rožňave alebo v Chebe.

21 Cintorín (neexistuje)
Potom ako v roku 1775 cisárovná Mária Terézia z hygienických príčin pochovávanie na vnútromestských cintorínoch a v kostoloch zakázala, vznikol na okraji vtedajších Veľkých Topoľčian Nový (tretí) cintorín. Tam stála aj mariánska kaplnka so zázračnou sochou Sedembolestnej Panny Márie Veľkotopoľčianskej, ktorá je od pol. 19. stor. vo farskom kostole. Vzhľadom na rozširovanie zástavby bol cintorín začiatkom 20. stor. zrušený a kaplnka bola znova vybudovaná na Starom cintoríne (pozri č. 7).

22 Mestský hostinec (neexistuje)
Secesná dvojpodlažná stavba slúžila istý čas aj ako sídlo gymnázia. Hlavná fasáda s dvoma nárožnými rizalitmi s mäkko modelovanými atikami v štýle budapeštianskej secesie pripomínala radnicu i hotel Koruna. Stavba zanikla pri rozširovaní cesty v 2. pol. 20. stor.

23 Požiarna stanica (neexistuje)
Stavba pravdepodobne pochádza zo začiatku 20. stor. Zanikla v 2. pol. 20. stor. pri rozširovaní cesty (na jej mieste je dnes parčík).

24 Nový židovský cintorín
Nový židovský cintorín je najvýznamnejšia zachovaná pamiatka židovskej komunity v Topoľčanoch. Prosperujúca náboženská obec okolo roku 1880 zakúpila v severnej časti mesta (vo vtedajšom chotári) rozsiahly pozemok. Koncom 19. stor. tam bol otvorený cintorín obkolesený tehlovým múrom. Množstvo umelecky stvárnených náhrobkov z drahých materiálov, ktoré sa zachovali, poukazuje na bohatstvo niektorých členov miestnej komunity. Cintorín je pozdĺžne rozdelený na dve časti, v jeho v západnej časti sú pochovaní významní rabíni.

Budova pohrebného bratstva a starobinec Ignáca Weinmanna

25 Budova pohrebného bratstva Chevra kadiša
Vchod do cintorína tvorí budova obradnej siene, kde pohrebné bratstvo (hebrejsky Chevra kadiša) vykonávalo obrady. Súčasťou budovy bol aj byt hrobára. Nad vchodom do obradnej siene je tabuľka s hebrejským nápisom, ktorý v preklade znie: Miesto odpočinku každého živého. V súčasnosti je v priestoroch obradnej siene expozícia o dejinách židovskej komunity v Topoľčanoch.

26 Starobinec Ignáca Weinmanna
Starobinec dal krátko po 1. svet. vojne postaviť Ignác Weinmann (informovala o tom tabuľa pri vchode). Nízka jednopodlažná budova mala pôvodne 15 izieb a príslušenstvo, jej súčasťou bola aj vlastná modlitebňa. Počas 20. rokov 20. stor. dozeral na chod starobinca hlavný topoľčiansky rabín Abrahám Eliezer Weiss (*1872, †1944).

27 Obchodný a obytný dom Maxa Hartensteina
Modernistická dvojpodlažná stavba vznikla v roku 1930. Dal ju postaviť židovský veľkoobchodník s nábytkom Maximilian Hartenstein. Jej architektom bol Jacques Oblatt, ktorý mal kanceláriu v Nitre i vo Viedni. Budova slúžila ako predajňa a sklad nábytku, v časti sa nachádzal byt majiteľa. Po Slovenskom národnom povstaní v nej sídlilo gestapo. V 2. pol. 20. stor. bola prestavaná.

28 Synagóga Šomre Tóra – nazývaná aj Stará synagóga (neexistuje)
Zaniknutá židovská svätyňa stála v zadnej časti budovy kasární na námestí. Bolo to pravdepodobne prvé miesto, kde sa v Topoľčanoch usadili Židia. Na majetku zemepána od 17. stor. budovali uzatvorený komplex, kde žili. Podobné, od ulice uzatvorené a nenápadné stavebné komplexy sú charakteristické pre tzv. predemancipačnú fázu (Židia podliehali množstvu obmedzujúcich vládnych nariadení, napr. mohli sa usádzať len na majetkoch šľachty). Súčasťami komplexu boli sídlo rabinátu, židovská škola (ješiva), komunitné byty i rituálny mäsiar. Neskorobaroková (alebo klasicistická) synagóga vznikla v 2. pol. 18. stor. Zachovali sa len fotografie exteriéru.

29 Ješiva (neexistuje)
Topoľčany boli v 19. stor. významným centrom ortodoxnej rabínskej vzdelanosti. Bolo tam viacero ješív (náboženských škôl). Ješiva, ktorá bola súčasťou komplexu Starej synagógy na námestí, bola najstaršia. Z komplexu sa nezachovalo nič (synagóga bola deštruovaná v 60. rokoch 20. stor., posledné zvyšky pôvodných stavieb zanikli pri prestavbách v 21. stor.).

Nová synagóga a rodný dom R. Vrbu (druhý sprava)

30 Nová synagóga – nazývaná aj Veľká synagóga (neexistuje)
V poradí druhá synagóga vybudovaná v centre mesta. S výstavbou reprezentatívnej budovy, ktorá patrila k najkrajším v meste, sa začalo v roku 1895. V roku 1898 bola slávnostne otvorená za účasti veľkého počtu obyvateľstva, ako aj náboženských a verejných hodnostárov. Monumentálna stavba postavená v súlade s princípmi ortodoxného judaizmu bola určená pre 500 veriacich. Bola vybudovaná v tzv. maurskom štýle. Architekt synagógy nie je známy. Stavbu realizoval miestny staviteľ Jozef Bilik (niekedy je uvádzaný aj ako jej architekt). Bola charakteristická neomietnutou tehlovou fasádou s kontrastným dekorom pozostávajúcim z horizontálnych pásov. Podkovovitý oblúk hlavného vstupu a okien v rizalite na fasáde, stupňovité cimburie i husto radené dekoratívne konzoly nesúce rímsy boli typickými formami maurského štýlu. Podobne poňatá bloková stavba v maurskom štýle sa zachovala vo Vrbovom (1883), a teda jej architektúra umožňuje urobiť si predstavu, ako asi vyzerala a pôsobila Veľká synagóga. Dňa 26. 12. 1944 bola synagóga podpálená. Počas jej znesvätenia a zničenia zhorelo a stratilo sa aj veľké množstvo archívneho materiálu, ktorý bol uskladnený v úradných miestnostiach židovskej obce na prvom poschodí. Ruina synagógy bola v neskoršom období prestavaná na školu.

31 Rosenthalova synagóga (neexistuje)
Rosenthalova synagóga stála v tesnej blízkosti Novej synagógy, v literatúre býva niekedy uvádzaná aj ako modlitebňa. Vznikla počas alebo krátko po 1. svet. vojne. Dal ju postaviť statkár Rosenthal z Nedanoviec (obec v blízkosti Topoľčian) na pamiatku svojho syna, ktorý zahynul ako vojak počas bojov v 1. svet. vojne. Jej jednoduchá architektúra voľne využívala prvky maurského štýlu (horizontálne farebne kontrastné pásy na fasáde, okná s podkovovými oblúkmi). V zadnej časti sa nachádzalo rituálne mäsiarstvo (šojchet) i ubytovňa pre chudobných študentov ješivy a pre pútnikov. Stavba sa využívala do roku 1965. Začiatkom 80. rokov 20. stor. bola zbúraná, na jej mieste stojí telocvičňa.

32 Starý židovský cintorín (neexistuje)
Prvý židovský cintorín existoval v Topoľčanoch už asi v polovici 50. rokov 18. stor. Druhý, tzv. starý židovský cintorín bol založený v roku 1784. Nachádzal sa na veľkom, múrom obohnanom pozemku, ktorý vlastnila židovská obec. Tá v areáli postupne vybudovala viacero stavieb: okrem cintorína (s malou budovou pohrebného bratstva) tam bol rituálny mäsiar (šojchet), macesáreň (č. 33) a Židovská ľudová kuchyňa (1926 – 1931, staviteľom bol E. Bothe), na ktorej chod ročne prispievalo aj mesto. Jediným zachovaným pozostatkom celého areálu je budova židovského starobinca (č. 26).

33 Macesáreň (neexistuje)
Moderná výrobňa tradičného pečiva – macesov, mala hlavné priečelie orientované do dnešnej Adámiho ulice. Bola postavená v roku 1929 (sezónne zamestnávala až 40 robotníkov). Zanikla tesne po 2. svet. vojne.

34 Mikve (neexistuje)
Budova židovského rituálneho kúpeľa mikve stála na Baštovej ulici. Bola zbúraná v 2. pol. 20. stor. Komplex pozostával z viacerých budov rozličného veku, známy je z fotografií. V mestskom archíve sa zachovala farebná kresba priečelia kúpeľa s datovaním 1928.

Vstup do mikve a židovská ľudová škola

35 Židovská ľudová škola (neexistuje)
Bola to jednopodlažná stavba pozdĺžneho pôdorysu z roku 1912. Mala 6 tried, zborovňu a byt školníka. V roku 1983 bola zbúraná a ustúpila parkovisku. Židovská ľudová škola bola v meste založená už v roku 1858 (stála na dnešnej Krušovskej ulici). Budovu školy počas 2. svet. vojny Židom odobrali a vyučovanie sa presunulo do starobinca (jeho obyvateľov deportovali), kde prebiehalo až do konca školského roka 1943/1944.

36 Dom rodičov Rudolfa Vrbu (neexistuje)
Dom v tesnej blízkosti železničnej stanice, v ktorom žili rodičia Rudolfa Vrbu (vl. m. Walter Rosenberg, *1924, †2006), vznikol pravdepodobne na začiatku 20. stor. Spolu s celou štvrťou podobných víl bol asanovaný v 80. rokoch 20. stor.

37 Tovarnícky kaštieľ
Kaštieľ v obci Tovarníky je úzko spätý s dejinami topoľčianskeho panstva. Od konca 16. stor. tam, po prenesení z Topoľčianskeho hradu, sídlilo až do 1. pol. 20. stor. Kaštieľ postavil palatín Žigmund Forgáč so svojím bratom, ostrihomským arcibiskupom a kardinálom Františkom Forgáčom (*okolo 1560, †1615). Opevnený štvorkrídlový kaštieľ (pevnosť) vznikol v rokoch 1598 – 1601 podľa projektu taliansko-sedmohradského staviteľa Giacoma Nicorestiho. Barokovú prestavbu v rokoch 1730 – 1752 iniciovala grófka Mária Terézia Bereniová (*1684, †1752). Stavbu viedol staviteľ Ján Anton Kessler z Trnavy. Počas prestavby vznikol čestný dvor (cour d'honeur) a v sev.záp. krídle veľká reprezentačná sála. K najnáročnejšie výtvarne stvárneným priestorom kaštieľa patrila kaplnka (pôvodne zasvätená sv. Terézii, v 19. stor. sa patrocínium zmenilo a bola zasvätená sv. Jozefovi), v ktorej sochársku výzdobu oltárov okolo 1745 vytvoril pôvodom sliezsky barokový sochár Dionýz Ignác Staneti (*1710, †1767). Jej súčasťou boli aj krypty s hrobmi majiteľov kaštieľa. Stummerovci sa do kaštieľa nasťahovali v roku 1872. Ich kultúrna orientácia na Viedeň sa prejavila aj v honosnom zariadení kaštieľa. Kaštieľ bol centrom intenzívneho spoločenského života,majitelia prijímali návštevy z vysokých priemyselných, finančných i umeleckých kruhov z celej monarchie i zo zahraničia. Po prechode frontu kaštieľ 27. 4. 1945 vyhorel. Zo stavby zostala iba ruina. Tá bola od konca 70. rokov 20. stor. (resp. od 1982) prestavaná podľa návrhu architekta a dizajnéra Rastislava Janáka (*1942, †2002).

38 Park pri kaštieli
Kaštieľ je obklopený parkom v prírodnom krajinárskom slohu (tento typ sa označuje aj ako anglický park) s množstvom vzácnych drevín. Bol založený v 2. pol. 18. stor. a jeho súčasťou boli aj zeleninové záhrady, ovocné sady a viaceré menšie úžitkové stavby. V tom období vznikol aj vodný systém s jazierkom, ktorý napája riečka Chocina. Park upravili v 2. pol. 19. stor. Stummerovci. Okrem drobných stavieb, napr. altánku, dali postaviť aj otvorené kúpalisko. Kúpalisko v štýle viedenskej geometrickej secesie Otta Wagnera navrhol viedenský architekt Emil Bressler (*1847, †1921), ktorý pre Stummerovcov pracoval na viacerých stavbách. Výsadbu dopĺňal vzácnymi rastlinami aj Leopold (Leo) Haupt-Stummer ml., ktorý ich privážal zo svojich exotických ciest. V zadnej časti parku mal svoj sochársky ateliér (nazývaný Separé).

Kaplnka povýšenia Sv. kríža a detail sochy z náhrobku Augusta Viliama Stummera z Tovarník

39 Kaplnka povýšenia Sv. kríža s cintorínom Stummerovcov
Rodinný cintorín Stummerovcov vznikol okolo pohrebnej Kaplnky povýšenia Sv. kríža. Neogotická architektúra kaplnky predstavuje najkvalitnejší zachovaný príklad umenia historizmu v regióne. Bola vybudovaná koncom 19. stor. Je jednoloďová s polygonálnym uzáverom svätyne a v interiéri je zaklenutá rebrovými klenbami. Tehlová stavba je dekoratívne doplnená kamennou bosážou a armovaním. V 2. pol. 20. stor. (1957) bola zväčšená modernou prístavbou, čím sa stala svätyňou nového kostola. Architekt kaplnky dosiaľ nie je známy. Na parkovo upravenom cintoríne bolo pôvodne pochovaných 8 príslušníkov rodu. Dňa 29. 4. 1909 tam bol pochovaný baron August Viliam Stummer. V rámci regiónu bol unikátny jeho náhrobok, ktorý tvorila monumentálna kamenná neoklasicistická architektúra (trojuholníkový tympanón nesený dvoma kanelovanými pilastrami) s alegorickou ženskou sochou. Autori (architekt ani sochár) tohto kvalitného umeleckého diela nie sú dosiaľ známi, pravdepodobne ide o umelcov z Viedne. Sochársky stvárnený náhrobok (drevorubač sediaci na pni zoťatého stromu) Leopolda Antona Eugena Jozefa Haupta-Stummera (*1859, †1924) vytvoril sochár Fraňo Štefunko podľa návrhu jeho syna Leopolda (Lea) Haupta-Stummera. Ten je pravdepodobne aj autorom návrhu sochy smútiaceho dievčaťa na hrobe svojho syna Leopolda ml. (*1929, †1941).

40 Hostinec Zlatý baran
Nazývaný aj Baránok. Jednopodlažná klasicistická stavba z 19. stor. stojí pravdepodobne na mieste staršieho hostinca, ktorý patril k tovarníckemu panstvu. Fasády nádvoria sú zdobené slepými arkádami.

Detail pamätnej plakety Augusta Viliama Stummera z Tovarník a vstup do nemocnice

41 Bývalá župná nemocnica Augusta Stummera z Tovarník
Prvá moderná nemocnica v meste (a v celej Nitrianskej župe) bola vybudovaná zásluhou baróna Augusta Viliama Stummera z Tovarník v rokoch 1884/5 – 1986. Postavili ju na rozsiahlom pozemku, ktorý Stummerovci vlastnili v blízkosti riečky Chocina. Jednotne navrhnutý areál nemocnice pozostáva z viacerých stavieb symetricky usporiadaných okolo veľkého pravouhlého dvora. Jednoduché jednopodlažné stavby v štýle historizmu boli zamerané predovšetkým na funkčnosť. Nemocnica mala 74 lôžok a bola moderne vybavená (napr. samočinné vetranie pomocou zabudovaných šácht). O pacientov sa starali rehoľné sestry z Rádu sv. Vincenta (prišli z Grazu). Súčasťou komplexu boli aj byty pre lekárov a sestry, dom pre správcu a vrátnika (pôvodný vstup sa nachádzal na dnešnej Stummerovej ulici, domček vrátnika sa zachoval), pitevňa a rozličné prevádzkové budovy. Od cesty bol areál oddelený parkom. Z architektonického hľadiska bola najhodnotnejšia stavba, ktorá tvorila honosný, centrálne situovaný vstup do areálu. Pripomína triumfálny oblúk a v jej časti sa nachádzala nemocničná kaplnka zasvätená nepoškvrnenému počatiu Panny Márie, prístupná z podjazdu. V podjazde bola situovaná tabuľa z červeného mramoru s nápisom: Obetavosťou baróna Augusta Stummera z Tovarník postavené v roku 1885 (tabula v 2. pol. 20. stor. zmizla). Nad vstupom lemovaným dvojicou stĺpov je nad trojuholníkovým tympanónom kupola zakončená laternou (pôvodne slúžila ako zvonica kaplnky). Celý areál v súčasnosti chátra, stavbám hrozí zánik a sú vo veľmi zlom stave.

42 Cukrovar (neexistuje)
Barón August Viliam Stummer z Tovarník bol v rakúsko-uhorskej monarchii známy ako výrobca cukru. Založil niekoľko cukrovarov. Po roku 1876, keď bratia Stummerovci kúpili cukrovar v Trnave, mali najväčší podiel na výrobe cukru v celom Uhorsku. V rokoch 1869 – 1870 vybudovali cukrovar aj v blízkosti tovarníckeho kaštieľa pri riečke Chocina v lokalite Brehy. Rozsiahly priemyselný komplex pozostávajúci z 13 hlavných budov, bytov a ubytovní pre robotníkov i z honosnej vily pre správcu sa v časoch svojej najväčšej slávy rozprestieral na ploche 47-tisíc metrov štvorcových. Pri výrobe cukru sa používali moderné technológie, nachádzal sa tam parný stroj a po modernizácii v roku 1879 mohol cukrovar spracovať až 200-tisíc q cukrovej repy. Po roku 1881 dali Stummerovci vybudovať vlečku, ktorá spojila cukrovar so železničnou stanicou. Produkciu tak mohli vyvážať do Rakúska i na Moravu. Dňa 1. 9. 1929 bol cukrovar zničený požiarom a nebol už nikdy obnovený. Zachovalo sa z neho viacero budov, ktoré nevyhoreli, napr. sklad cukru, ako aj budovy pre zamestnancov cukrovaru (domy, v ktorých trvalo žilo okolo sto rodín a ubytovne asi pre 1 000 sezónnych robotníkov) a vila správcu.

Vila správcu cukrovaru a vila na Pílskej ulici

43 Vila správcu cukrovaru
Trojpodlažná honosná vila s manzardovou strechou bola postavená v rokoch 1920 – 1921. Eklektická, ale vo svojej podstate už moderná stavba s klasicizujúcou výzdobou fasád sa nachádza v oplotenom areáli v tesnej blízkosti terénneho zlomu Brehy v malom prírodno-krajinárskom parku založenom v období výstavby vily. Po vyhorení cukrovaru bola prenajatá grófovi Pálfimu (preto je nazývaná aj Pálfiho vila). Od konca 40. rokov 20. stor. slúži ako detský domov a špeciálna škola, na čo boli adaptované aj jej vnútorné priestory.

44 Ubytovne pre robotníkov cukrovaru
Stavba (neslávne) známa ako Palanda pochádza pravdepodobne z posl. tretiny 19. stor. Sú to dva dvojpodlažné pavlačové domy symetricky usporiadané okolo vnútorného dvora.

45 Píla a parketáreň (neexistuje)
Stummerovci založili v meste aj drevospracujúci a nábytkársky priemysel, ktorým sú Topoľčany a okolie známe až do súčasnosti. Príbeh nábytkárskeho priemyslu sa v Topoľčanoch začal v rokoch 1911 – 1912 keď boli firmou Adolf Schmidt a spol. v blízkosti železničnej stanice vybudované píla a parketáreň. Majiteľom firmy bol Leopold Haupt Stummer a stavby realizovala stavebná firma Stefan z Budapešti. Strojové zariadenie dodala firma Rothschild, parný stroj bol dovezený zo škodových závodov v Plzni (vyrábal elektrinu aj na potreby kaštieľa). Parkety boli exportované aj na zahraničné trhy. Priemyselný komplex bol rozšírený a prestavaný po roku 1948, keď bol sídlom nábytkárskeho závodu Mier (národný podnik Drevopriemysel, 1958 premenovaný na Mier).

46 Vila na Pílskej ulici
Elegantná secesná vila je importom z Budapešti. Bola postavená v roku 1912 podľa návrhu málo známeho maďarského architekta Júliusa Benedicta (Gyula Benedict, *1878, †1926). Vila má výraznú schodiskovú vežu, vďaka čomu ju miestni poznajú ako zámoček, resp. zámoček Mier. Je unikátna svojou exteriérovou sochárskou i maliarskou výzdobou (interiéry boli v 80. rokoch 20. stor. prestavané). Na fasádach domu sa strieda lomový kameň, jemná štuková kanelúra (rímske omietky) a hladké steny rafinovane doplnené kamennými reliéfmi, ktoré realisticky zachytávajú lesné zvieratá v zložitých pohyboch, so zlatom pointovanými časťami. Reliéfna sochárska výzdoba s poľovníckou tematikou je situovaná aj pri bočnom vstupe. Reliéfy zvierat (veverice, bažant, hlucháň) i poľovníka pri vstupe vytvoril neznámy akademicky školený sochár. Maľované florálne kazety v podhľade manzardovej strechy svojou štylizáciou odkazujú, rovnako ako celá stavba, na súdobé najnovšie trendy budapeštianskej secesie (osobitne na tvorbu výnimočného architekta Bélu Lajtu). Vila bola pôvodne obklopená parkom, ktorý sa čiastočne zachoval. Nachádza sa v ňom fontána, ktorú v rokoch 1959 – 1960 vytvoril bližšie neznámy sochár Šturm.

47 Štátna ľudová (meštianska) škola
Barón August Stummer z Tovarník inicioval aj výstavbu meštianskej školy. Už v roku 1900 žiadal mestskú radu o povolenie na výstavbu modernej školskej budovy s telocvičňou, ktorá by stála na jeho rozsiahlom stavebnom pozemku v blízkosti železničnej stanice (pozemok mestu daroval). Súčasťou školy mala byť aj škôlka. Barón uhradil polovicu zariadenia školskej budovy i výstavbu telocvične. Stavba bola slávnostne odovzdaná do užívania 19. 9. 1903. Rozsiahly školský areál pozostávajúci z viacerých stavieb v štýle historizmu slúži ako školská budova do súčasnosti. Vo vchode do budovy sa pôvodne, podobne ako v nemocnici, nachádzala mramorová tabula pripomínajúca zásluhy Augusta Stummera o vybudovanie školy, zmizla však nevedno kedy.

48 Nový cintorín
V poradí piaty cintorín v Topoľčanoch. Nachádza sa v lokalite Brehy na pozemku, ktorý mestu a blízkej nemocnici daroval barón August Viliam Stummer z Tovarník. Lokalita Brehy, nazývaná aj Pod kalváriou, je sprašové návršie, ktoré sa v dĺžke niekoľko kilometrov tiahne v juhozápadnej časti mesta, na niektorých miestach má pieskové podložie (donedávna sa tam ťažil piesok). V súčasnosti ide prevažne o priemyselnú zónu. Približne v oblasti vchodu do Nového cintorína sú doložené najstaršie stopy osídlenia na území mesta. Archeologický výskum odhalil stopy paleolitickej sezónnej stanice lovcov mamutov. Neďaleko odtiaľ v polohe Nad palandou (č. 44) bolo pri výstavbe hydinárskych závodov v roku 1975 objavené kultové miesto z obdobia okolo roku 1000 pred n. l. Čiastočne odkrytá starobylá svätyňa slúžila ako žiarové obetisko (spaľovali sa tam obety a votívne dary) príslušníkov lužickej kultúry v mladšej dobe bronzovej. Podobné obetiská sú z toho obdobia známe v Alpách a v severnom alpskom predhorí.

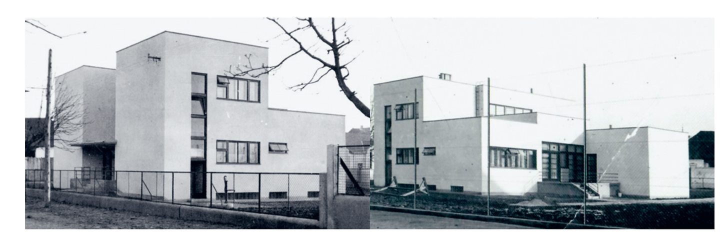
Vila doktora Mokrého

49 Vila doktora Mokrého
Vznikla na novej parcele na mieste cintorína (č. 21) v priebehu 7 mesiacov v roku 1934. Stavebníkom bol lekár Viktor Mokrý a súčasťou vily bola pôvodne aj ordinácia s čakárňou. Jej architekt bol Eugen Rosenberg (*1907,† 1990). Stavba predstavuje na pomery malého mesta mimoriadne kvalitnú a hodnotnú funkcionalistickú architektúru. Vďaka tomu, že rodina Mokrých obýva vilu do súčasnosti, sa zachovala vo výnimočne dobrom stave. Jej symetrická dvojpodlažná čelná fasáda pozostávajúca z dvoch rovnakých hranolových blokov spojených nižším, dozadu ustúpeným krídlom. Na zadnej strane sa stavba otvára do záhrady. Tam medzi dvoma nízkymi a nerovnako dlhými obytnými krídlami sa nachádza vstup do centrálne komponovanej rozľahlej obytnej haly, ktorá je ústredným priestorom domu a presvetľuje jeho vnútorné priestory. Rosenberg navrhol aj moderný interiér haly, ktorý sa aj s nábytkom zachoval v takmer neporušenej podobe do súčasnosti.

50 Československý Červený kríž
Prvá realizovaná stavba E. Rosenberga. V roku 1933 získal Rosenberg prvé miesto v súťaži na budovu Československého Červeného kríža v Topoľčanoch. Navrhol ju krátko potom, ako sa vrátil z Paríža, kde absolvoval ročnú prax v ateliéri jedného z najvýznamnejších architektov 20. stor., priekopníka a hlavného teoretika modernej architektúry, architekta Le Corbusiera (*1887, †1965). V Le Corbusierovom ateliéri sa podieľal na plánoch ikonických diel modernej architektúry – vily Savoye v Poissy pri Paríži (1928 – 1931) a budovy odborovej centrály Centrosojuzu v Moskve (1928 – 1936). Inšpirácie Le Corbusierovými dielami sú prítomné aj na tejto zničenej topoľčianskej stavbe. Minimalistická stavba s charakteristickými pásovými oknami sa v pomerne dobrom stave zachovala až do roku 2012, keď bola zásadne prestavaná a nenahraditeľne zničená.

51 Okresný dom
Reprezentuje typickú oficiálnu československú architektúru 20. rokov 20. stor. Administratívna budova postavená na účely mesta (pôvodný názov je Mestský dom) vznikla v rokoch 1925 – 1926. Navrhol a realizoval ju topoľčiansky staviteľ a architekt Eduard Bothe. Mohutný blok budovy má zdôraznený vstup v podobe rizalitu s portikom, na prvom podlaží je na nárožiach narušený lodžiami s dvojicou stĺpov. Charakteristická farebnosť (červená a biela) i architektonické formy odkazujú na dekorativizmus, ktorý bol programovým pokusom o nový (národný) architektonický sloh vtedy len nedávno vzniknutého Československa. V podzemných priestoroch budovy boli okrem skladov aj 2 väzenské cely, na prízemí podateľňa, archív a kancelárie (účtáreň, lesnícke oddelenie, kancelárie cestmajstrov, izba trestného sudcu a i.), na poschodí veľká zasadacia sieň, byt a kancelárie a na povale 3 menšie manzardové izby.

52 Budova finančných úradov
Budova finančných úradov na Stummerovej ulici vznikla v 20. rokoch 20. stor. Je to jednoduchá puristická stavba postavená podľa projektu Artura Szalatnaia (Slatinského,*1891, †1961) , ktorý patrí k najvýznamnejším predstaviteľom modernej architektúry na Slovensku.

53 Vila Jakuba Rosenberga
Vila Jakuba Rosenberga (otca Eugena Rosenberga) patrila k prvým stavbám moderného hnutia v Topoľčanoch. Dvojpodlažný rodinný dom navrhli v roku 1926 nitrianski architekti Oskar Pavel Singer (*1899, †1971) a Ludwig Weisz (jej plány zachované v topoľčianskom archíve sú datované 30. 8. 1926). Podľa pôvodných návrhov to bola minimalisticky stvárnená, takmer puristická architektúra. Jediným dekoratívnym motívom boli mreže okien, zábradlia balkónov a terasy na streche. Jednoduché hlavné priečelie malo na každom podlaží dva veľké okenné otvory (toto členenie sa napriek prestavbám domu zachovalo do súčasnosti). Dom svojich rodičov údajne upravil v roku 1933 Eugen Rosenberg. Na dome, ktorý sa zachoval, je však po prestavbách po roku 1989, ktoré takmer definitívne zotreli jeho kultivovaný moderný výraz, len veľmi ťažké určiť mieru jeho zásahov.

54 Infekčný pavilón
Infekčný pavilón v areáli Starej nemocnice bol postavený v roku 1938 podľa projektu architekta Josefa Nowotného z Bratislavy. Zachovaná jednoduchá trojpodlažná stavba s množstvom pôvodných detailov (napr. obklad z listrovej keramiky) slúžila až donedávna svojmu pôvodnému účelu nemocničnej budovy (bez výraznejších adaptácií interiérov). V súčasnosti je nevyužitá, chátra a pomaly sa mení na ruinu.

Infekčný pavilón a Americko-slovenská banka

55 Budova americko-slovenskej banky
Budova americko-slovenskej banky je prvá výšková budova v Topoľčanoch. Má 5 podlaží a bola postavená v roku 1930 na námestí. Pri kopaní jej základov bol 15. 5. 1930 objavený poklad – 220 dukátov Žigmunda Luxemburského a množstvo strieborných mincí. Budova má majestátny, veľkomestský charakter a v nízkej zástavbe námestia musela pôsobiť rušivo (v súčasnosti je tento dojem výrazne potlačený). Okrem banky v reprezentatívne poňatom parteri sa na horných podlažiach nachádzajú veľkometrážne byty presvetlené veľkými oknami. Pôvodne tam bola aj zubná ordinácia.

56 Budova gymnázia
Gymnázium, založené v roku 1936, bolo prvou strednou školou v Topoľčanoch. Súťaž na výstavbu jeho novej budovy (dovtedy sídlilo v provizóriu) bola vypísaná v roku 1938 a zúčastnilo sa jej 7 architektov. Víťazný návrh vytvoril významný predstaviteľ modernej architektúry, židovský architekt Ferdinad Silberstein-Silvan (*1902, †1983), na druhom mieste skončil návrh O. P. Singera z Nitry a na treťom mieste návrh E. Rosenberga. Na mieste, kde stojí budova, sa nachádzala sýpka pravdepodobne z 19. stor., ktorá patrila Auguste Stummerovej z Tovarník. S výstavbou sa začalo v roku 1942, ukončená bola v roku 1945. Jednoduchá stavba so zdôrazneným vstupom bola v neskoršom období prestavaná (dostavané nové krídlo), čo však nezotrelo jej moderný charakter.

Budova bývalej Okresnej sociálnej poisťovne

57 Budova bývalej Okresnej sociálnej poisťovne
Budova bývalej Okresnej sociálnej poisťovne je najrozsiahlejšia realizácia modernej architektúry v Topoľčanoch. V meste je známa ako Stará poliklinika. Bola postavená v pomerne krátkom období v rokoch 1947 – 1949 ako prvá stavba dvojročného hospodárskeho plánu na obnovu a rekonštrukciu Československa po 2. svet. vojne v rámci výstavby v Topoľčanoch (slávnostný výkop základov sa konal 1. 5. 1947). Kvalitná moderná architektúra formálne vychádzajúca z medzivojnového československého funkcionalizmu sa do súčasnosti zachovala v dobrom stave, s množstvom pôvodných detailov (napr. obklady z prírodného aj z umelého kameňa, špeciálne posuvné okná). Jej architekt dosiaľ nie je známy. Trojkrídlová budova má pôdorys v tvare písmena U. Okrem administratívnych priestorov sociálnej poisťovne sa tam (donedávna) nachádzali lekárske ambulancie i lôžková časť určená pre pacientov a byty pre zamestnancov. Unikátnym priestorom je centrálna stĺpová sieň ústrednej kartotéky, ktorá je stĺpmi z umelého kameňa rozdelená na tri lode.

58 Pošta
Pošta na dnešnej Obchodnej ulici vznikla v roku 1949 podľa projektu Františka Faulhammera (*1897, †1985), českého architekta pôsobiaceho na Slovensku. Strohá modernistická stavba má zdôraznený hlavný vstup, ktorý je obložený travertínom.

59 Obilné silo
Obilné silo je dobre zachovaným príkladom priemyselnej architektúry 1. pol. 20. stor. Vo svojej dobe to bola moderná plnoautomatizovaná stavba zo železobetónu s celkovou kapacitou 400 vagónov obilia. Vybudovalo ju Družstvo zemedelských verejných obilných skladíšť pre Slovensko (skratka DZEVOS), ktoré iniciovalo vznik podobných typizovaných stavieb na celom Slovensku. Silo navrhol architekt Miloš Svitavský, ktorý pre DZEVOS pracoval ako hlavný projektant v rokoch 1933 – 1936 (podobných stavieb navrhol na Slovensku viacero, napr. v roku 1933 v Trnave). Stavbu realizovali A. Komlóš a B. Provazník. Slávnosti kladenia základného kameňa sa 30. septembra 1934 zúčastnil aj minister pôdohospodárstva Milan Hodža. Stavba bola dokončená 30. apríla 1936 s celkovým nákladom približne 2 milióny korún.

60 Botheho vila
Modernistická dvojpodlažná vila, ktorú postavil pre seba a svoju rodinu staviteľ Eduard Bothe pravdepodobne v 20. rokoch 20. stor. Koncom 2. svet. vojny v nej sídlilo veliteľstvo gestapa. Zachovala sa s úpravami a po prístavbe koncom 70. rokov 20. stor. slúži ako knižnica.

61 Záthureczkého vila (neexistuje)
Neexistujúca dvojpodlažná vila stojaca na masívnom kamennom sokli s klasicizujúcou výzdobou fasád vznikla v roku 1929. Jej architektúra pripomína vilu správcu cukrovaru.

62 Železničiarsky dom
Dvojpodlažný dom určený pre zamestnancov železnice pôvodne s 24 bytmi vznikol v rokoch 1922 – 23. Druhý, rovnaký dom mal stáť hneď vedľa, ale nebol realizovaný.

63 Budova železničného depa a olejárne
Unikátne historické budovy železničného depa a olejárne z roku 1911, kde sa nachádza malé súkromné múzeum. Budova olejárne vznikla v roku 1911 a zachovala sa v takmer nezmenenom stave. Múzeum prevádzkuje Klub modrý horizont (vznikol 2010).

Trafostanica a olejáreň

64 Budova trafostanice
Výnimočne dobre zachovaný doklad ranej elektrifikácie mesta. Tehlová stavba z roku 1905 sa nachádza v záhrade súkromného domu.

65 Vila Zlatice Hilwertovej
Modernistická budova rodinného domu židovskej obchodníčky Zlatice Hilwertovej vznikla v roku 1933 podľa návrhu architekta Jacqua Oblatta. Stavbu realizoval miestny staviteľ Eduard Bothe. Po prestavbách v 2. pol. 20. stor. je v súčasnosti sídlom polície.

66 Mýtny domček
Malá tehlová stavba zachovaná pri vstupe do Topoľčian zo západu. Predpokladáme, že vznikla začiatkom 20. stor. a neskôr slúžila ako novinový stánok.

Topoľčany
Mapa pamiatok strateného mesta

Kultúrna mapa zaniknutých i zachovaných umeleckohistorických pamiatok a lokalít spojených s dejinami Topoľčian a blízkeho okolia (súčasťou mapy je aj obec Tovarníky, historicky aj urbanisticky spätá s Topoľčanmi).

Návštevníkom ponúka štyri hlavné, navzájom prepojené okruhy. Tie reprezentujú najvýznamnejšie kultúrne vrstvy a odkazy na históriu v podobe existujúcich i zaniknutých stavieb a lokalít. Vrstvy, ktoré spolu komunikujú a vytvárajú nedeliteľný celok mesta a jeho dejín. Texty (ani jednotlivé lokality) nie sú spracované vyčerpávajúcim spôsobom, autori by boli radi, keby poskytli impulzy na bádanie v danej oblasti i na rozšírenie a upresnenie poznatkov o tejto téme.

OKRUHY

1. dejiny – umeleckohistorické pamiatky
2. Židia v Topoľčanoch
3. Stummerovci z Tovarník a ich prínos pre Topoľčany
4. moderná architektúra

VYDALO: Nástupište 1–12, o. z., 2021
AUTOR: Peter Kršák
ODBORNÁ SPOLUPRÁCA: Bohuš Sasko (Tribečské múzeum)
Vladimír Lemeš, Eva Gažiová (Pamiatkový úrad SR)
Richard Erazmus Pročka (Pamiatkový úrad SR)
Klára Kubičková, Jana Ješková Kramáriková, Katarína Beňová
JAZYKOVÁ REDAKCIA: Katarína Korytárová
FOTOGRAFIE: Peter Bednár, Peter Kršák a archív Tribečského múzea
GRAFICKÝ DIZAJN: Marek Kianička
www.nastupiste.sk

Z VEREJNÝCH ZDROJOV PODPORIL FOND NA PODPORU UMENIA
fond na podporu umenia
REALIZOVANÉ S FINANČNOU PODPOROU NITRIANSKEHO SAMOSPRÁVNEHO KRAJA
Nitriansky samosprávny kraj
Nástupište 1–12 MESTO TOPOĽČANY TRIBEČSKÉ MÚZEUM